

לקיים את ימי הפורים

הלכות פורים

רב אורי רזיאל - ישיבת ההסדר צפת

1. פרשת זכור
2. תענית אסתר
3. קריאת מגילה
4. משלוח מנות
5. מתנות לאביונים
6. סעודת פורים
7. שיכור ולא מיין
8. פורים בבידוד

1. פרשת עמלק – זכור

שבת שלפני פורים אנו קוראים את פרשת זכור (השנה בפרשת תצוה). מוציאים שני ספרי תורה אחד לקריאת הפרשה והשני לקריאה של פרשת זכור. קוראים את פרשת זכור לפני פורים כדי לסמוך את מחיית עמלק למחיית המן שהיה מזרעו של עמלק. מצווים אנו מהתורה לשנוא את עמלק וזרעו וגם לבטא בפה את הרשעות שלו ולכן אנו קוראים את פרשת עמלק ולא יוצאים ידי חובה ע"י זכירה בלב, לומדים זאת מהגמרא שאומרת: "זכור" - זו אמירה. השנאה שלנו כלפי עמלק היא מכיוון שלאחר יציאת מצרים בני ישראל היו בהתעלות וכל העמים ראו את גודל ה' והעריכו את בני ישראל ופחדו מפניהם ועמלק היו הראשונים שיצאו ונלחמו כנגד בני ישראל, משל לאמבטיה רותחת אין איש יכול להיכנס אליה מחמת חומה והגיעו עמלק ונכנסו וכך קיררו את האמבטיה שכל אחד יוכל להיכנס אליה. עדיף לקרוא את קריאת זכור לפי הנוסח שלך, אך אם לא שמעת לפי הנוסח שלך יצאת ידי חובה, אנשים שגרים במקום ללא מניין צריכים ללכת למקום שיש בו מניין ואף אם צריך ללון שם. אם בכל זאת אין אפשרות אז יכולים לפתוח בבית הכנסת שלהם את הספר ולקרוא את פרשת זכור ללא הברכות לפני ואחרי. אדם שלא יכול להגיע לבית הכנסת יכול לצאת בפרשת כי-תצא, ואם יכול יבקש מהחזון לכוון עליו להוציא בזמן קריאת זכור, ואם שכח סומכים שיצא בפרשת כי-תצא.

לא מעלים ילד שפחות מבן יג' לקרוא את פרשת זכור. נשים אינן חייבות לשמוע קריאת זכור אך ראוי שיבואו וישמעו, יש דעות שאומרות שנשים חייבות מכיוון שבמלחמת מצווה כולם משתתפים.

2. תענית אסתר

אע"פ שחודש אדר ובפרט הימים הסמוכים לפורים ימי שמחה ומשתה הם וקביעת התענית יום לפני הפורים נראה דבר שמוריד משמחת ימי הפורים אין הדבר כן מפני שהסבירו רבותינו

שתענית זו זכר לתענית אסתר ולא מפני הצרות שקראו לישראל ויום של התעלות וקדשה בדמיון ליום כיפור שהרי כיפורים כ-פורים.
ותענית זו מנהג ולא תקנת חכמים ולכן יש לה דינים קלים יותר משאר תעניות. יש להקל בה לעת הצורך, כגון מעוברות או מניקות או לחולה שאין בו סכנה ואפילו רק כואבי עיניים שאם מצטערים הרבה לא יתענו, אמנם אנשים שרק כואב בעיניהם יפרעו את התענית אחר כך.
ואף חתן בתוך שבעת ימי המשתה ושלושה בעלי ברית שהם אבי הבן, הסנדק, והמוהל ביום המילה פטורים מן התענית. בנוסף אשה שהפילה רח"ל פטורה מלהתענות תוך כ"ד חודש להפלתה וכן יולדת תוך שלושים יום. וכן ניתן גם להתרחץ ביום זה. ואסור לאכול קודם קריאת המגילה, אך מותרת הטעימה קודם.

3. קריאת המגילה

תקנו חכמים לקרוא את המגילה זכר לנס, ומכיוון שהיו צעקים על צרתם יומם וליל תקנו לקרותה גם בלילה. ולכן הזמן הראוי לקריאת המגילה הוא משעה שמוגדרת לילה גמור והוא מצאת הכוכבים, וביום משעת הנץ החמה. אמנם הקילו חכמים למי שקשה לו מחמת הצום שיכול לקרוא את המגילה מפלג המנחה. "והימים האלה נזכרים ונעשים" חכמים מצווים אותנו לחוות את סיפור המגילה שלא יהיה כדבר שהתרחש פעם, אלא "המן נופל" בלשון הווה.

קריאת מגילה היא מצוה של פרסום הנס, ולכן יקרה וגדולה היא מאוד ודוחה אפ' תלמוד תורה. בנוסף יש בה מצוה של קידוש ה' וכשם שקידוש ה' דוחה את כל המצוות שבתורה כן תיקנו במצות קריאת המגילה. ראוי לקרוא את המגילה בציבור גדול שיש בזה הדרת מלך. גזרת המן היתה על כל היהודים גברים נשים וטף ולכן הכל חייבים בפרסום הנס. ואף שמגילה היא מצוות עשה שהזמן גרמא אף הנשים חייבות במקרא מגילה בין ביום ובין בלילה, ומחנכים את הקטנים מגיל שמבינים את פרסום הנס לבא לקריאת מגילה. ישמע את המגילה ממי שחייב לקרוא ולהיות חלק בפרסום הנס, ולכן לא ישמע את המגילה מחרש שוטה וקטן.

אנו נוטים לחשוב שסיפור המגילה הוא כשאר סיפורים שקרו במהלך ההיסטוריה ובכדי להבין שיש קדושה ועומק במגילה תיקנו חכמים שחייב אדם לשמוע כל מילה ומילה מן המגילה ואם לא שמע מבעל הקורא כמה מילים ישלים מן המגילה שבידו אף שאינה כשרה. וכן צריך לקרוא את המגילה לפי הסדר והקורא למפרע לא יצא ואין להפסיק לשום דבר באמצע מקרא מגילה אף לדברי תורה, אמנם מי שהפסיק יצא בתנאי ששמע את כל המגילה או השלים במהירות את מה שלא שמע, ומותר לבקש שקט וכד' מן המפריעים בקריאת המגילה.

ומברכים על קריאת המגילה שלוש ברכות "על מקרא מגילה" "שעשה ניסים" וברכת "שהחיינו". לבני אשכנז מברכים שהחיינו אף בבוקר שכן עיקר חיוב קריאת המגילה הוא ביום, וכן מכונים בברכת שהחיינו של הבוקר לכל שאר מצוות היום. ובני ספרד לא נהגו כן. חותמים את המגילה בברכת הרב את ריבנו, אך בדיעבד אם לא בירך לפניה או לאחריה יצא. ומי שנזכר תוך כדי קריאת המגילה שלא ברך בתחילתה יברך בין הפרקים לעצמו בשקט.

4. משלוח מנות

תיקנו מרדכי ואסתר להרבות בסעודת פורים. וכדי שיהיה לכל אדם ואדם סעודה המשמחת תיקנו שישלח כל אדם לחברו משלוח מנות, ועוד בכדי להרבות בשלום ורעות ושלא נהיה עם מפוזר ומפורד מחזקים את הרעות והחברות ע"י משלוח של דברים המשמחים את הלב.

צריך לשלוח שתי מנות לאדם אחד ובזה יוצא ידי חובה ואפשר לשלוח אף מנה אחת ושתייה יחשב לו כשתי מנות. חיוב משלוח המנות בפורים הוא דווקא ביום ובלא בלילה.

5. מתנות לאביונים

מצווה נפלאה לתת בפורים מתנות לאביונים, כל אחד חייב במצווה זו איש או אשה ואפילו עני. מעשה מצווה זו הוא לתת מתנה אחת לעני ועוד מתנה אחת לעני, כלומר ששה"כ נותנים 2 מתנות לשני עניים. זמנה של המצווה הוא ביום הפורים (ולא בלילה), ולפי דברי האריז"ל צריכה להיות אף לאחר קריאת המגילה של היום. מתנה זו צריכה להיות מכסף שאינו מיועד לצדקה ככספי מעשר וכד'. מי שיש ביכולתו ראוי שירבה במצווה זו ויחלק מתנות לעניים רבים, ההידור הגדול הוא להשקיע כסף במצווה זו יותר מהסכום שהוא מוציא על הסעודה ומשלוחי מנות לחבריו, מכיוון שלשמח את העניים זו ממש מידתו של השי"ת. אין מברכים על מצווה זו, מפני שיש שלאחר שיברך העני לא ירצה לקבל את המתנה ונמצאת ברכתו לבטלה.

במצווה זו יש עניין של מצוות צדקה ויש עניין לשמח את העניים ולסייע להם לפאר את סעודת פורים. מהכיוון של מצוות הצדקה כל נתינה מפרוטה ומעלה יוצאים ידי חובה. מהכיוון של סעודת פורים המתנה צריכה להיות בגודל או בסכום שראוי להיות מנה בסעודה. נוהגים לתת כדעה שמשייכת את המצווה אל הסעודה ובכך יוצאים ידי חובה גם לדעה השניה (וראו לתת בין 10 ל-20 ₪ לכל עני). אע"פ שביארנו שנוהגים לשייך את הנתינה אל הסעודה, העני רשאי להשתמש במה שנותנים לו לכל דבר שירצה. אמנם צריך שהנתינה לעני תהיה דווקא בפורים, כדי שלא ישתמש בזה לפני פורים ויוכל להשתמש בפורים עצמו. אין צורך לחפש את העני הכי מסכן, ואף לא לבדוק האם האדם שמבקש ממני הוא עני, אלא בנתינה ליהודי שמבקש יוצאים ידי חובת המצווה היקרה. אמנם אם הוא קטן יש לוודא שהוא מבין מה משמעות הכסף שנותנים לו. בטעם הנתינה ללא בדיקה מסביר ר' חיים ויטאל שבשונה מכל יום, בפורים ה' יתברך משפיע עלינו שפע גדול ומיוחד מאד בלי לבדוק האם אנחנו ראויים לאור הזה ולכן גם אנו צריכים לנהוג כך.

6. סעודת פורים

תיקנו מרדכי וב"ד שיעשו כל היהודים ימי משתה ושמחה ועל כן צריך לעשות סעודת פורים ביום ולא בלילה, ואף בלילה יעשה סעודה קטנה מפני שפורים הוא יום חשוב ביותר. מעיקר הדין אין חובה לסעוד על לחם בדוקא אך ראוי לסעוד על לחם מפני שכל סעודה בלא לחם אינה סעודה חשובה וראוי שיהיה בשר בסעודה זו. ומרבים בעיני הגוף והשמחה בימים אלו מפני שגזר המן להשמיד את הגוף ואנו שמחים בהצלת הגוף של עם ישראל.

7. לבסומי בפוריא

מפני שכל ניסי המגילה ארעו על ידי י"ן, במשתה שעשה אחשורוש וכן במשתה שעשתה אסתר, תיקנו לשתות י"ן בכדי לזכור את הנס. וצריך לשתות יותר משמחת חג רגילה ומצווה מן המובחר למי שראוי לכך להגיע לשיכרות אך אינה חובה. ומי שיודע שיזיק או יפגע בחברו אין לו להשתכר אך טוב לב משתה תמיד.

8. פורים בבידוד

מאמינים בצפת והגליל

National Torah Institute Of Safed | **מרכז תורני לאומי**
In Memory Of Rabbi Yosef Karo | על שם מרן רבי יוסף קארו

המצב של בידוד יוצר לנו כמה בעיות לגבי קיום מצות הפורים בעיקר לגבי קריאת מגילה לגבי משלוח מנות ומתנות לאביונים כדאי למונת שליח או יאמר לאישתו לשלוח בשבילו קריאת מגילה המובחר לקורא ממגילה כשרה אם אין לו יקרא ממגילה רגילה ויקשיב לקריאת מגילה בשידור חי ויעשה סעודת פורים אפי' שהוא או היא נמצאים לבד וליהודים איתה אורה ושמחה וששון ועיקר.